

B
B
I
U
B
C
L
U
I
R
O
E
T
Ș
E
T
C
I
A
/
C
E
N
S
T
E
R
R
A
V
L
I
Ă
C
I
U
U
N
L
I
V
B
E
I
R
B
S
L
I
I
T
O
A
G
R
R
Ă
A
F
D
I
I
C
N

**MUTAȚII PROFESIONALE IN ACTIVITATEA
DE INFORMARE ȘI DOCUMENTARE.
BROKERUL DE INFORMAȚIE**

Sinteză documentară

**Profesii ale bibliotecarilor în viziunea
specialiștilor occidentali * Noi cate -
gorii profesionale, alte competențe *
Cine sunt brokerii de informație? *
Cu ce se ocupă? * Care este statutul
și locul lor? * Biblioteca modernă ca
broker de informație - o utopie sau
o șansă pentru viitor?**

3/1996

Redactat de : **Geta Costache**

Coordonator : **Anca Podgoreanu**

Procesare text : **Cati Oancea**

"A venit timpul, în sfârșit, când bibliotecarul poate vorbi, fără aroganță, despre ocupația sa ca despre o profesie".

Melvil Dewey, 1876

"Prin cunoașterea industriei de informare, abilitățile de a manevra resursele informaționale și imaginația creatoare de care are nevoie în momentul în care decide ce să cerceteze, brokerul rezolvă misterul. Găsește patentul sau articolul decisiv, merge până în pânzele albe, lucru pe care nu toți muritorii de rând îl pot face".

Sue Rugge, 1995

Sunt oare bibliotecarii și specialiștii din domeniul informării niște "dinozauri" în epoca noastră predominant informațională, așa cum citim uneori în literatura de specialitate? Noile tehnologii, atât de agresive în acest sfârșit de mileniu, îi condamnă oare la dispariție?

În cartea *Sciences et techniques de l'information et de la documentation*, Claire Guinchat și Michel Menou⁹⁾ propun o dezbatere despre viitorul profesiilor din informare. Ei pun față în față două teze fundamentale, dar diametral opuse:

- * O teză aduce ca argument diversele sisteme de acces on-line și de publicații electronice. Utilizatorul are acces direct la informație, fără ajutorul unui intermediar cum ar fi "bibliotecile, arhivele, serviciile de documentare". Intermediarul va fi înlocuit de sisteme noi, cu un personal din ce în ce mai diversificat și cu alte calificări decât cele obișnuite.

- * Cealaltă teză susține că "era informațională" reprezintă "o șansă" pentru profesioniștii din informare care, pentru a nu fi "măturați", trebuie să se modernizeze, să se adapteze unui dinamism obligatoriu.

Într-o societate în mișcare, amenințarea și adaptarea sunt două concepte-cheie care determină adesea o criză de identitate profesională. Orice profesie nou ivită presupune o problemă nu numai de adaptare, dar și de formare permanentă. Mutația tehnologică și cea socială - ivită în trecerea de la societatea industrială la cea postindustrială - au marcat decisiv societățile și au dat relief unor fenomene profunde ca:

- apariția calculatorului
- explozia informațională
- importanța crescută acordată de guverne sistemelor de informare
- creșterea populației ocupate în sectorul terțiar (servicii)
- libera circulație a informației.

S-a produs o ruptură a echilibrelor fundamentale din sistemele socio-economice și socio-politice, care implică o redistribuire completă a structurii economice și deci o restructurare a tuturor profesiilor. În plan profesional consecințele au fost inevitabile: au dispărut locuri de muncă, a crescut șomajul, au apărut profesii noi în locul celor complet învechite. În același timp, informația a devenit materia primă, resursa necesară dezvoltării națiunilor și baza tuturor activităților din sectorul terțiar. Transferul de informație nu aparține în exclusivitate unităților de informare; școala, băncile, administrația, asigurările vehiculează în egală măsură informația. Astăzi informația s-a universalizat brutal. Orice câmp de activitate a devenit producător și utilizator de informații. Într-o anumită măsură, totul este informație. Criteriul distinctiv pentru orice fel de profesie este poziția pe care acea profesie o are față de informație. De aici, nevoia acută de noi profesii, de noi specialiști care să gestioneze, să evalueze, să disemineze informația.

Imaginea unei profesii pornește de la denumirea ei și înglobează rolul ei, statutul social etc.

Un studiu comparativ¹²⁾ făcut pe două grupuri formate din bibliotecari și profesori în știința informării din două zone geografice diferite (S.U.A. și Scandinavia - Norvegia, Suedia, Danemarca) a scos la iveală preferințele acestora pentru denumirea profesiei lor:

- * 78,4% dintre participanții scandinavi au optat pentru denumirea de *bibliotecar*
- * în timp ce 75,4% dintre colegii lor americani au ales o combinație de cuvinte ("informare" + alt cuvânt, de exemplu *profesionist în informare, specialist în informare etc.*).

În 1995 apare în Franța primul recensământ al profesiilor din bibliotecă¹⁶⁾ Studiul s-a derulat timp de un an (1994) în 56 de instituții (biblioteci universitare sau alte instituții mari de învățământ, Biblioteca Națională a Franței, Biblioteca Publică de Informare, alte câteva biblioteci municipale) și a fost condus de un grup format din cincisprezece profesioniști, sub patronajul unor organisme oficiale. Pe teren s-au aflat șaisprezece grupe de lucru, formate din 250 de bibliotecari. Bibliotecarii au avut astfel ocazia să-și descrie și să-și analizeze propriile activități, să indice evoluțiile previzibile ale meseriei lor, ca și factorii care pot orienta aceste evoluții.

Au fost identificate 31 de profesii. Pentru fiecare s-a alcătuit o fișă de descriere detaliată cuprinzând titlul profesiei, lista de activități exercitate, principalele relații profesionale ale celor care realizează aceste activități, competențele și cunoștințele care le sunt necesare, instrumentele de lucru pe care le folosesc, factorii de evoluție ai profesiei și condițiile în care aceasta este exercitată.

Profesiile au fost grupate în două categorii principale: 13 au fost "legate de colecții" și 9 "de public", la care s-au adăugat 5 "legate de formare, studiu și cercetare", 3 de "conducerea unui proiect sau serviciu" (aici intră și Directorul de bibliotecă) și una de Bibliotecar generalist. Nu au fost incluse "profesiunile asociate", care nu relevă competență de bibliotecar (de ex. Organizator de spații documentare, Restaurator etc.). Bibliotecarii francezi nu au folosit în acest nomenclator de profesii noțiunea de informare.

Recensământul, foarte analitic, a pus accent mai mult pe aspectele tehnice ale profesiilor și nu a reușit întotdeauna să ofere denumirea exactă, recurgând la perifraze de tipul "Gestionar de..." (pentru 5 profesii), "Însărcinat (Responsabil) cu..." (pentru 6 profesii). Alteori, deși profesiile aveau multe elemente comune, ele au fost totuși diferențiate: "Achizitor de documente", diferit de "Cumpărător de documente". S-a urmărit și dinamismul profesiilor, insistența fiind mai mare asupra celor care vor cunoaște o dezvoltare mai puternică în viitor, mai ales activitățile "legate de public".

Fișele pentru profesiile de bibliotecă au fost minuțios analizate de o altă echipă care a alcătuit un repertoriu de competențe, de fapt partea cea mai originală a

studiului. Au fost identificate între 6 și 15 competențe pentru fiecare profesie, repartizate pe 4 niveluri diferite, ca o concentrare a competențelor de aplicare în practică, de adaptare, de concepție și de expertiză.

Paralel cu bibliotecarii, documentariștii au efectuat și ei un Repertoriu de competențe, folosind însă termeni diferiți pentru aceleași categorii. În timp ce bibliotecarii vorbesc de "colecții" și "documente", documentariștii vorbesc de "informare". Din cele 27 de competențe pe care bibliotecarii le consideră generale, numai 8 dintre ele se regăsesc în Repertoriul documentariștilor, cu denumiri apropiate.

Jean Meyriat, apreciat analist al profesiilor bibliotecare, sesizează multe elemente comune în preocupările și tehnicile folosite de bibliotecari și documentariști. Totuși, între cele două "familii" apar "diferențe culturale" care le "înstrăinează" și care hrănesc "non-comunicarea" între sistemele de formare a profesiilor.

De-a lungul anilor au apărut mai multe categorii profesionale: asistent-documentarist, documentarist generalist, bibliotecar-documentarist, gestionar de bănci de date, documentarist-indexator, analist redactor, asistent de informare, broker, director de resurse documentare, expert în managementul serviciilor de informare, specialist multimedia etc.

Pe o axă de raportare aceste noi profesii își găsesc un loc în funcție de două criterii:

- * tehnicitatea funcției
- * importanța contactului cu publicul.

În prima categorie se înscriu profesii ca: expert, consultant în managementul informației, inginer-gestionar administrator de bănci de date, documentarist indexator/analist, documentarist-arhivist, broker, mediator, responsabil cu studii și sinteze documentare etc.

În a doua categorie apar profesii ca: tehnician informator, documentarist (generalist), bibliotecar specializat, asistent documentarist, secretar-documentarist etc.

Într-un studiu dedicat "profilurilor profesionale", Eric Sutter²² care conduce grupa de lucru "Profesii și competențe" în cadrul ADBS, a stabilit o fișă descriptivă pentru fiecare categorie de profesii, cuprinzând rubrici privitoare la definiția, contribuția economică, activitățile principale, competențele, contextul profesional, certificatele necesare. El prezintă funcția-tip a categoriei Documentarist (generalist) în care sunt incluse și alte profiluri: bibliotecar-documentarist și bibliotecar specializat. Această structură seamănă cu fișa reprezentând categoria "Specialist în gestiunea informației" care apare în "Repertoriul operațional al profesiilor și funcțiilor" (ROME). În ambele cazuri este o îmbinare de sarcini tradiționale cu altele noi, complementare.

DOCUMENTARIST

Denumiri:

documentarist, bibliotecar-documentarist, bibliotecar-specialist.

Definiție: pune la dispoziția utilizatorilor (la cerere sau din proprie inițiativă) documente, extrase sau date factuale care le satisfac nevoile de informare la un preț în limite rezonabile.

Contribuție economică: reprezintă pentru utilizator (sau unitatea sa de lucru) un câștig de timp facilitând accesul la informație (prin cunoașterea surselor).

Activități principale:

colectează, gestionează și exploatează un stoc și un flux de documente și informații prin tehnici documentare adecvate. După analiza necesităților cercetează, selectează, tratează această informație oricare ar fi suportul. Elaborează o gamă de produse sau de prestații răspunzând nevoilor de acces la informare a utilizatorilor, studii documentare pe un subiect specific, buletin de informare, serviciu de autoconsultare pe loc sau la distanță.

Competențe necesare:

cultură generală, bac + 2 + 4 și formare de specialitate, diplomă în informare și documentare sau experiență îmbogățită prin sesiuni de formare continuă.

Competențe tehnice de bază:

- descoperirea și identificarea cererilor și necesităților utilizatorilor;
- căutarea surselor de informare pertinente, selectarea, validarea și actualizarea informației (scrise, audiovizuale);
- gestionarea, aprovizionarea și îmbogățirea fondurilor documentare;
- înregistrarea, analizarea, clasarea, indexarea într-un sistem manual sau informatizat;
- conceperea și fabricarea unei game de produse;
- punerea la dispoziție sau difuzarea documentelor și informațiilor.

Competențe asociate:

- buna cunoaștere a sectorului propriu de activitate;
- stăpânirea limbii engleze sau a unei alte limbi străine.

Aptitudini principale:

- acomodarea cu metodele de căutare și gestionare a informațiilor;
- spiritul de sinteză;
- anticiparea cererilor, adaptarea la nivelul de cunoștințe și de abilități tehnice ale utilizatorilor;
- conceperea de produse și prestații adaptate cererilor;
- capacitatea de a lucra în echipă, comunicarea cu utilizatorii și partenerii externi.

Context profesional: se exercită în instituții din sectorul public sau particular, într-un serviciu de documentare sau apropiat; își împarte timpul între activitățile tehnice specifice meseriei și serviciul cu publicul căruia îi satisface cererile în cele mai bune condiții; noutățile tehnologice de informare influențează asupra activităților în termeni de acces, stocare, producere, difuzare. Interrelația cu utilizatorii interni sau externi și rețeaua de furnizări de informații. Orarul serviciului este condiționat de sectorul de activitate și tipul de public.

Noțiunea de profesie din informare capătă accepții complexe. Societatea industrială tradițională nu cunoaște această sintagmă. Diferitele activități centrate pe vehicularea informației erau simple profesii care se adăugau unei palete largi de meserii industriale în care omogenitatea tehnică era o componentă esențială. Într-o epocă în care stocurile de cunoștințe erau destul de stabile și invariante, toate aceste meserii erau independente.

Într-un studiu⁵⁾ dedicat profesiilor din informare Pierre Chapignac distinge patru familii de activități proprii societății "imateriale":

- activități de editare, cercetare, învățământ
- activități legate de expertiză juridică și contabilă
- activități legate de inginerie (cu aducerea informației tehnice sofisticate în operații complexe)
- activități bibliotecare (organizate în jurul cărților și al documentelor vechi); Îndeplinește o funcție de "Conservare a Științei".

Astăzi, în rezolvarea oricărei probleme socio-economice decisive, cercetarea, tehnologia, dreptul și nomele se întrepătrund, soluția cere o tratare în paralel, o interdependență operațională. Nașterea acestei limbi universale care este informarea reprezintă infrastructura pe care se fondează un ansamblu tehnologic sofisticat unind *hard* și *soft*, informatica și telecomunicațiile și vehiculând conținuturi din ce în ce mai diversificate.

Fiecare profesie din informare apare cu o arhitectură specifică, integrând ansamblul funcțiilor identificate și structurate în jurul unei funcții principale.

Profesiile se află în strânsă legătură unele cu altele, ele formează un sistem relațional bazat totdeauna pe un flux informațional, el însuși fructul unei activități productive complexe (în care intră diversificarea resurselor, a tehnicilor și funcțiilor).

Pierre Chapignac crede că funcția esențială a profesiilor din informare este cea de intermediere. Schimburile de informații nu pot să se dezvolte fără această interfață. Funcția de intermediere este o funcție cu valoare adăugată, care transformă informația, o individualizează.

Abordarea profesiilor din informare poate fi limitată numai la activitățile de organizare documentară, adică la activitățile care gestionează informațiile existente. Este o "meserie în stea", o meserie pilot prin care fluxurile se transformă în stocuri și invers. Caracteristica de pilot apare prin raportare la alte meserii, care fie au nevoie să accedă la resurse informaționale, fie să producă informații care, pentru a nu fi pierdute, fac obiectul unui tratament special. Problema centrală constă în creșterea cantitativă și calitativă a fluxurilor, ceea ce implică o importantă creștere a "sistemului relațional" (adică a arhitecturii interfețelor).

BROKERUL DE INFORMAȚIE

Brokerii de informație sunt actorii apăruiți relativ recent pe scena specialiștilor în informare. Ei sunt considerați un fenomen specific societăților informaționale. Un studiu realizat în S.U.A. pentru Fundația Națională de Științe³⁾ arată că în zilele noastre s-a modificat radical atitudinea față de informație, oamenii având tendința să-și satisfacă nevoile de informare altfel decât în trecut. A crescut:

- * dependența față de informație, considerată poate pe drept cuvânt tiranul și slujitorul epocii moderne
- * apetitul față de informație, cereri din ce în ce mai mari și solicitări de răspunsuri imediate la orice întrebare
- * tendința de a recurge la canale secundare de informare, la ajutorul și serviciile unor experți intermediari sau consultanți.

Termenul de broker de informație a fost folosit pentru prima dată la începutul anilor '70 în America de Nord pentru a defini o nouă profesie: aceea de intermediar.

În *Bulletin of the American Society for Information Science* din 1976 apărea următoarea definiție:

"O persoană sau o organizație care, la cerere, caută să răspundă la întrebări folosind toate sursele de informare posibile și care intră în această afacere pentru profit".¹³⁾

În Europa termenul a fost folosit oarecum diferit, chiar restrictiv, desemnându-i pe furnizorii de informații ce investighează bazele de date on-line. Realizatorul unui anuar englezesc, căutând să identifice brokerii din țara sa, constata: "nu există totdeauna distincții clare între broker și consultant". În aceste condiții apare necesitatea clarificărilor noționale sau "ieșirea din terminologia încâlcită privitoare la brokeri", cum constata specialistă americană Lois Lunin în timpul demersului de identificare a brokerilor din țara sa.

Din consultarea materialelor sau a bazelor de date pe acest subiect se constată multe elemente contradictorii, aparent inexplicabile, puse pe seama confuziilor apărute din necunoașterea semnificației termenului.

* Repertoriul EIRENE (European Information Research Network) citează doar 2 brokeri francezi, față de 182 enumerați în Brokersguide al Comisiei C.E.E. Diferența poate fi înțeleasă cu ușurință dacă se ține seama că cei doi brokeri independenți s-au înscris ei înșiși cu această denumire în asociație, pe când Brokersguide a fost întocmit pe baza listelor de biblioteci și institute de informare primite de la Ministerul Educației Naționale și Euro Info Centrele Camerelor de Comerț și Industrie.

În acest spirit, se înțelege de ce termenul courtier/broker le era nefamiliar specialiștilor francezi, după cum primii brokeri din S.U.A. și Canada au fost, la momentul respectiv, greu de identificat; unii dintre ei nu cunoșteau accepțiunea termenului (broker de informație), dar au fost imediat de acord cu el când li s-a oferit definiția, recunoscând tipul de activitate pe care o prestau deja.

BROKERII ÎN S.U.A.

Experiența americană este de departe cea mai bogată și mai sugestivă în ceea ce privește activitatea brokerilor de informație.

Analizii economici prevăzuseră de mult creșterea remarcabilă a sectorului terțiar și implicit a celui așa-zis cuaternar (activități bazate sau legate de informație). Societatea americană a fost printre primele intens informaționale. Mai mult, informația ca marfă devine principalul factor al activității economice. O întreagă industrie pentru profit începe să se dezvolte în jurul conceptului de informație. Mutațiile profunde în nevoile de informare ale utilizatorilor determină apelarea la serviciile specialiștilor în informare - intermediari, consultanți, brokeri.

În condițiile în care aproximativ 1/2 din Produsul Național Brut al S.U.A. este destinat sau legat de informare, serviciile on-line cresc exploziv și bazele de date comercializate în mod obișnuit sporesc cu 30% pe an, recurgerea la servicii de informare specializate se dovedește a fi opțiunea cea mai inspirată.

O enormă piață potențială se află la dispoziția acestor intermediari în informare. Urmărind realizarea unui profit, ei vând informații la cerere clienților lor care pot fi micile companii dar și cele mari, inclusiv instituțiile și agențiile guvernamentale sau organizațiile și asociațiile cetățenești. De pildă, Congressional Research Service desfășoară o activitate de brokeraj pentru Congres.

În general, activitatea de brokeraj informațional presupune:

- * Receptarea și studiul primar al întrebării brute: Informația cerută există? Este ea accesibilă? Trebuie căutată în baze de date, prin contact telefonic sau prin extrapolarea datelor existente?
- * Alegerea surselor de informare și stabilirea ordinii lor de consultare
- * Reformularea întrebării în funcție de tehnicile de interogare adecvate și/sau ameliorarea înțelegerii subiectului
- * interogarea propriu-zisă
- * elaborarea recomandărilor în funcție de informațiile obținute.

Serviciile oferite de brokeri pot fi de la cele mai simple și relativ ieftine, necesitând doar câteva minute pentru accesarea unei baze de date, până la cele mai complexe și costisitoare, pe parcursul a săptămâni întregi de investigații. Ele presupun:

- * simpla depistare a unui document (articol dintr-o revistă, raport guvernamental, patent, raport financiar al unei companii etc.); documentul poate exista în format electronic, într-o bază de date sau pe INTERNET, în arhiva unei instituții, în colecția unei biblioteci, sau poate fi de vânzare direct de la editură
- * copierea documentului și livrarea lui clientului
 - brokerii angajează studenți (în special de la Facultatea de biblioteconomie și știința informării) pe care îi plătesc cu ora și în funcție de numărul documentelor regăsite.
- * analiza, sinteza, evaluarea, interpretarea pertinentă a informațiilor (activități cu valoare adăugată)
 - 70% dintre firmele de brokeraj practică cercetarea în baze de date cu sau fără sinteze, 30% adaugă și funcții de editare
 - efortul presupune cercetare on-line, cercetare telefonică, cercetare în biblioteci și arhive
 - se adaugă cercetări de marketing, statistici de vânzări, investigații asupra activității unei firme concurente

- * publicarea și vânzarea de ghiduri, bibliografii, buletine de știri, cărți pe probleme de brokeraj
 - ele reprezintă surse de venit suplimentar
- * se practică tarife variate, de la 20 la 75 și, în unele situații excepționale, până la 100\$/h. (Media este de 40\$/h)
 - urmărirea realizării unui profit de către brokerii îi face conștienți de costurile accesului la informații, fiind preocupați de găsirea celor mai avantajoase și eficiente alternative pentru obținerea de informații, la prețuri cât mai mici.

Se afirmă că puține afaceri sunt atât de rentabile și ușor de pus pe picioare ca înființarea unei firme de brokeraj informațional. E necesar un capital relativ mic, totul se poate desfășura la domiciliu, dacă există un calculator, un modem, ceva experiență și spirit întreprinzător. Pentru a reduce cheltuielile, la început se poate opta pentru un program redus de accesare a bazelor de date, întrucât majoritatea lor funcționează 24 din 24 de ore. Ulterior, se pot specializa pe un anumit tip de cercetare și pot diversifica serviciile.

Se constată că mulți bibliotecari optează pentru această activitate și se dovedesc a fi foarte eficienți și competitivi. Ei sunt bine pregătiți în investigarea bazelor de date și au posibilitatea să facă ceea ce cunosc mai bine - să găsească, să adune și să distribuie informații.

Și totuși bibliotecarii nu sunt singurii care reușesc ca brokeri. Oricine vrea să lucreze ca particular, dacă are cunoștință asupra surselor de informare, o anumită înclinație pentru ordine, detalii, cercetare, promovarea relațiilor cu publicul poate avea succes deplin.

"Să vinzi, să vinzi, să vinzi!" își prezenta un broker activitatea de zi cu zi. Oricât ar fi de talentat cineva în știința informării, dacă nu știe să-și vândă cunoștințele nu inspiră încredere și nu va fi angajat de clienți. Un broker trebuie să aibă:

- * abilitatea de a conversa cu ușurință
- * capacitatea de a capta interesul și bunăvoința
- * talent în afaceri
 - se mulează cu suplețe pe cerințele clientului și chiar le anticipează.

și:

- * să-i placă să lucreze cu oamenii și să-i ajute
- * să nu fie timid
- * să fie dinamic, activ, întreprinzător

* să fie preocupat de statutul profesiei

- organizează și participă la cursuri și seminarii de specialitate
- publică frecvent în revistele de specialitate,

Majoritatea brokerilor declară că își îndrăgesc meseria. Ei menționează multe satisfacții, între care plăcerea de a fi la curent cu ceea ce e nou și bucuria de a descoperi exact informația pe care cineva o caută cu disperare.

"ȘI TOTUȘI EUROPA SE TREZEȘTE"

În mai 1990, la Frankfurt, cu ocazia Congresului Infobase a avut loc prima reuniune a brokerilor europeni. Imediat după aceea, la o inițiativă a englezilor, a fost creat EIRENE și s-a organizat în cadrul manifestărilor satelit o întâlnire a lucrătorilor on-line londonezi. Aceștia au fost primii pași în deschiderea pieței europene a brokerilor.

Realitatea europeană se prezintă astfel: în țările scandinave, Olanda, Belgia, Marea Britanie și, într-o mai mică măsură Germania, activitatea brokerilor este înfloritoare; dimpotrivă, o slabă dezvoltare se remarcă în Franța, Spania, Portugalia, Irlanda, fără a mai menționa restul țărilor, inclusiv pe cele foste comuniste unde nu se poate vorbi încă despre un asemenea sector de activitate.

În MAREA BRITANIE, cu un ușor decalaj de timp, dar într-un perfect paralelism cu evoluția lor în America, activitatea brokerilor cunoaște o puternică dezvoltare. Începând din 1980 numeroase organisme publice și semipublice au început să comercializeze servicii de informare. Rezultatul este frapant: în Anglia sunt acum în jur de 200 de brokeri/consultanți în informare la o populație de 55 mil. de locuitori, adică o proporție apropiată celei observate în S.U.A. (1000 de brokeri la 200 mil. de locuitori).

De regulă, firmele englezești de brokeraj sunt structuri de 4-10 persoane. Unii brokeri sunt generaliști, dar marea majoritate se ocupă de sectorul "afaceri" (achiziții, strategii, cifre de afaceri etc.); chiar și la cele câteva firme specializate în industria farmaceutică sau agroalimentară întrebările sunt abordate mai mult din unghiul "afaceri-marketing" decât sub aspect științific și tehnologic.

Pentru a fi mai eficienți brokerii britanici au realizat rețele de comunicare între oficiile lor. Activitatea lor e completată frecvent cu rolul de formare sau de consultare.

FRANȚA

"Scopul nostru este acela de a crea piața informațională care în acest moment nu există", spunea un francez în 1991.

Conform unor statistici, întreprinderile franceze consumă de 5 ori mai puține informații decât omologii lor germani și de 10 ori mai puțin decât cei americani sau japonezi. Unele voci spun că economia franceză riscă să se asfixieze din lipsă de informații, dar că întârzierea nu este nici dramatică, nici ireversibilă. Se iau din ce în ce mai multe măsuri pentru dezvoltarea pieței de informații care se animă, totuși, destul de greu comparativ cu cele ale vecinilor și concurenților săi.

Un studiu referitor la brokeri sublinia numărul redus de referințe bibliografice pe această temă într-o bază de date atât de importantă cum este Pascal (doar 4 articole franceze între 1984 și 1991), ceea ce indică nivelul redus de implementare a acestei activități în economia franceză și un grad scăzut de interes pentru subiectul în discuție.

De ce, totuși, diferențe atât de mari față de celelalte țări capitaliste dezvoltate?

În articolul *Courtier en information. Un métier d'avenir*²⁶⁾ Madeleine Wolff-Terroine, examinând situația mai în profunzime, constată:

- * O dezvoltare foarte timidă a organismelor particulare. Numărul brokerilor independenți nu depășește cifra 15.
- * La ora actuală s-a intrat într-un cerc vicios; deși ministerele deplâng slaba dezvoltare a structurilor particulare de transfer și difuzare a informațiilor - considerate de altfel indispensabile pentru bunul mers al economiei - atunci când urmărește să sensibilizeze întreprinderile, statul are tendința să se adreseze tot instituțiilor publice, căci nu găsește interlocutori particulari suficient de puternici și numeroși.
- * Rolul fundamental al statului în dinamizarea acestei activități (până și în S.U.A., patria liberei inițiative, informarea computerizată a apărut și a atins binecunoscuta dezvoltare de azi datorită susținerii financiare a Guvernului federal).

În acest spirit, câțiva brokeri au înființat Asociația franceză a intermediarilor în informare (L'Association française des intermédiaires en information) ce activează pentru o politică națională cu strategii și măsuri care vor favoriza dezvoltarea cererii de informații și apariția unei rețele dense de intermediari, asemănătoare țărilor scandinave și Marii Britanii. Asociația și-a stabilit ca direcții de acțiune:

- promovarea profesiei de intermediar
- elaborarea unui cod etic al acestei profesii
- pregătirea profesională
- identificarea condițiilor concurenței și sinergia sectorului public cu cel particular
- accesul la informația administrativă
- cunoașterea specificului pieței franceze de informații
- dezvoltarea relațiilor cu asociații similare din străinătate.

În ianuarie 1992, aceste obiective și recomandări au fost înscrise într-un document ce a servit ca bază de discuții cu autoritățile publice competente.

Faptul că s-a ajuns la un consens general asupra rolului vital pe care structurile particulare îl au în transferul de informații este deja un pas important. Totuși, problema sinergiei sectorului public cu cel particular nu este deloc ușor de soluționat. Subiectul a stârnit o polemică aprinsă, uneori chiar discuții pline de resentimente, situate la nivelul persoanelor și nu al principiilor de organizare, ceea ce arată că apariția noilor profesii, ca orice naștere, este în multe situații dificilă. Unii specialiști susțin necesitatea clarificării acestei problematice nu atât cu scopul apărării unei profesii, cât pentru crearea celor mai bune condiții de obținere și utilizare a informațiilor pentru întreprinderi, prin complementaritatea rolurilor celor două sectoare de activitate.

Henri Stiller, președintele unei firme particulare de brokeraj, împărtășește experiența sa referitor la nemulțumirile, reacțiile adverse și neliniștile provocate de brokeri omologilor lor din sectorul public, documentariștii. Aceștia își manifestă adesea nemulțumirea: "Voi sunteți concurenții noștri; voi faceți ceea ce noi facem deja și sunteți prea scumpi"¹⁹). În realitate, grijile lor sunt nefondate, problema se poate soluționa prin împărțirea competențelor și prin parteneriat.

În ultimă instanță, răspunsul la întrebarea: Concurență sau complementaritate ? nu este probabil decât aceeași problemă de strategie cu care se confruntă și omul de afaceri american, pus să aleagă între a-și crea propriul serviciu de informare și a apela la serviciile unui intermediar specializat, cu diferența că în acest caz serviciile proprii de documentare sunt deja bine implementate în întreprinderile franceze.

Practica a arătat că, dacă volumul de activitate o justifică și dacă managerii sunt convinși de importanța informării, se recurge la angajarea documentariștilor, dacă nu, la serviciile unui intermediar extern. În cazurile frecvente ale întreprinderilor dotate deja cu centre de informare, brokerii intervin, totuși, adecvat și în forță: pentru a suplini o lipsă pasageră de personal, când nevoile de informare sunt mult mai mari și complexe iar serviciul de documentare intern se simte depășit, aducând un specialist pe un anumit domeniu sau preluând în întregime o funcție documentară care va elibera astfel resursele umane pentru alte sarcini.

Se consideră că această împărțire a competențelor și complementaritatea rolurilor, realizată cu toată suplețea, prin alegeri optime, nu face decât să dinamizeze funcțiile documentare.

Crearea unei dinamici comune tuturor celor implicați în procesul de informare (documentariști, brokeri, consultanți), prin potențare reciprocă, este o cale de amorsare a procesului informațional: mai multe mijloace permit mai multe acțiuni, care aduc rezultate ce justifică noi mijloace. O mișcare globală, în care fiecare are un rol precis, fără riscuri pentru partenerii săi, nu poate fi decât profitabilă, dinamizând piața informațională franceză actuală.

REPERE DE MARKETING INFORMATIONAL ȘI STRATEGII IN DOMENIUL INFORMARII

Câteva probleme au preocupat mult specialiștii domeniului:

- * informația ca marfă și studiul piețelor de informație
- * rolul statului ca sponsor în domeniul informării, depozitar și distribuitor de informații
- * problematica conflictului de interese ce poate apărea când un gigant din sectorul public influențează legislația și strategiile.

Se știe că principiul fundamental care stă la baza unei economii de piață libere este credința în binefacerile unei competiții maxime. Politica S.U.A. se bazează în general pe convingerea că orice ar putea fi vândut și distribuit pe o piață liberă trebuie să și fie distribuit. Principiul se aplică inclusiv bunurilor și serviciilor de informare. Problematika în discuție nu este în esență decât o aplicare particulară a analizelor economice la acest domeniu de activitate.

Caracteristicile atipice ale informațiilor ca mărfuri și, ca umare, natura specifică a piețelor informaționale au fost evidențiate în repetate rânduri.

Seria articolelor lui Abbe Mowshowitz din *Journal of the American Society for Information Science* ¹⁷⁾ se ocupă pe larg de economia informației studiind natura informațiilor, valoarea de piață a acestora și metodologia de estimare a prețurilor. El arată că piața informațională, ca orice altă piață de mărfuri, trebuie analizată în termeni de cerere și ofertă și că prețurile de piață reflectă un anumit echilibru (deși precar) între acestea două.

Dacă ceva nu poate fi evaluat, nu poate fi nici schimbat pe piață, deci nu poate fi vândut. Cărțile, bazele de date, programele de computer, serviciile de consultanță pot fi foarte bine tratate ca mărfuri. Valoarea lor de piață derivă din capacitatea de a furniza informații.

Particularitățile pieței informaționale, alături de alți factori interdisciplinari, au necesitat conturarea unor strategii și politici în domeniul informării specifice fiecărui stat. Spre exemplu, Guvernul Federal American s-a confruntat cu următoarele probleme:

- * Deși recunoscută importanța sectorului particular pe piața informațională, nu este clar dacă competiția este avantajoasă în mod egal atât sectorului public cât și celui particular. Anumite bariere structurale și de preț împiedică intrarea firmelor noi pe piață. Guvernul poate crea sisteme necompetitive dacă fixează prețurile arbitrar. Pentru încurajarea competiției și ruperea structurilor de piață necompetitive, Guvernul a elaborat legi antitrusturi.
- * Legislația poate limita totodată măsura în care anumite proiecte sponsorizate de stat ar putea fi vândute altfel decât pe o bază eficientă în privința prețurilor. Pentru unii din cei care consideră că informația trebuie distribuită gratuit, chiar și distribuirea ei la un preț mic este nesatisfăcătoare.
- * Există situații în care sectorul de informare particular se află în conflict cu serviciile de informare ale statului. Multe organizații federale au responsabilități bine definite pentru diseminarea informațiilor și unele programe sunt atât de instituționalizate încât înlăturarea lor e dificilă.

- * Crearea unei relații armonioase între toate grupele din sectoarele particular și public astfel încât să apară un minim de redundanță. Unii spun că serviciile de informare trebuie privite similar celorlalte activități, adică o anumită cantitate de servicii să fie obținută prin programe subvenționate de la buget, restul prin cheltuieli proprii.

Ideea cooperării productive între sectorul public și cel particular a preocupat mult specialiștii americani în domeniul informării. Ei au evidențiat necesitatea înțelegerii factorilor care generează de obicei conflictul pentru a ști cum poate fi rezolvat. De regulă, Guvernul adună informații pentru uzul său, subvenționează organizații non-profit pentru realizarea de baze de date în interes public, crează baze de date pentru a le distribui și, în unele cazuri, restricționează folosirea lor la anumite grupuri. Se constată că livrarea de informații în spectru larg publicului, la un cost mai mic decât cel real de producție, distruge condițiile pieței libere periclitând companiile particulare și generând conflictul de interese.

Oricum, înflorirea deosebită a sectorului particular din informare în S.U.A. arată o strategie care reușește să mențină echilibrul conducând la o piață informațională puternică, în plină vigoare. O măsură de politică care a dat roade a fost și crearea unor așa-zise structuri hibrid, nici publice, nici particulare, în care Guvernul și agentul individual devin parteneri interdependenți în sectorul informațional.

Împărțirea competențelor este, se pare, o cheie pentru viitor.

UN PUNCT DE VEDERE ASUPRA BIBLIOTECII

Ideea unei biblioteci funcționând ca o agenție de brokeraj informațional poate părea multora hazardată. Bibliotecarii - niște brokerei de informație sui-generis din sectorul public! Termenii se contrazic de la sine.

Și totuși.

Brokerii de informație joacă un rol din ce în ce mai important pe această piață: cumpără de la furnizorii de baze de date, vând produse și servicii pentru clienți și, în general, par a simți foarte bine nevoile acestora.

Pe de altă parte, se constată necesitatea unei politici naționale în domeniul informării și documentării. Pentru transferul adecvat al informațiilor nu este de dorit fragmentarea componentelor sistemului, ci, dimpotrivă, soluționarea conflictului public/particular prin colaborare.

Pot intermediarii particulari să satisfacă singuri toate cerințele de pe piața informațiilor? Nu. Ei nu cred că pot și au decis deja că e necesară o politică națională și strategii comune.

Pot instituțiile, agențiile naționale, bibliotecile să se descurce singure? Nu. Sunt multe alte interese și competențe care se manifestă.

Din punctul de vedere al tipului de activitate desfășurată nu sunt diferențe fundamentale între bibliotecari și brokeri.

- * Ei prestează aceleași servicii de intermediere în domeniul informării. Este semnificativ că bibliotecarii trec din această cauză cu multă ușurință la o activitate de brokeraj, fiind bine cotați pentru competența și abilitățile lor. De altfel, pentru profesiile din bibliotecă se folosește frecvent termenul de *profesioniști în informare*, iar brokerii își spun adesea *profesioniști în informare independenți*.
- * Brokerii, cu spiritul de inițiativă caracteristic, găsesc foarte avantajoasă deschiderea punctelor lor de informare chiar în interiorul bibliotecilor, eventual alături de librării (care și ele ar putea fi implementate aici cu scopul de a veni în întâmpinarea cerințelor utilizatorilor).
- * Agențiile naționale de informare și bibliotecile subvenționate de la buget pot să furnizeze sectorului particular servicii, cu discernământ, la costuri competitive, percepând în general taxe celor care comercializează en-gros informațiile primite (brokeri, corporații ce urmăresc realizarea unui profit) și oferind gratuitate utilizatorilor individuali. Nu întotdeauna este însă ușor de separat sectorul public de cel particular; adesea există structuri hibride. Nu trebuie uitat nici faptul că, în realitate, bibliotecile nu sunt gratuite, ele necesită un capital inițial și fonduri alocate anual de la bugetul statului.

Se apreciază din ce în ce mai insistent că informația va înceta în curând să mai fie un produs gratuit, că filosofia informației fără plată nu mai are șanse de supraviețuire dacă nu se dorește cumva dispariția, moartea ei. Se consideră în acest sens că aplicarea principiilor de piață poate fi profitabilă atât serviciilor de informare pentru profit cât și, paradoxal, celor non-profit. Dacă aplicarea principiilor marketingului a devenit banală pentru brokeri, pentru bibliotecari și alte servicii de informare publice abia a început.

Multe biblioteci se străduiesc la ora actuală să concilieze misiunea lor de serviciu public (și gratuit) cu aspectele economice inerente activității lor. Managerii acestor instituții se întreabă din ce în ce mai serios cum e mai bine să procedeze și uneori au chiar tendința de a trece de la o extremă la alta (de la totală gratuitate la totul contra cost).

Sabine Barral, de la Biblioteca Universității de Tehnologie de la Compiègne (B.U.T.C.), afirma în 1994:

"Este timpul să-i facem pe utilizatorii bibliotecilor să înțeleagă că gratuitatea nu există, la un moment dat este cineva care plătește, chiar dacă acesta nu e întotdeauna cititorul bibliotecii".¹⁾

Este interesantă soluția pentru care au optat cei de la B.U.T.C. Politica lor documentară se bazează pe principiul că serviciile sunt accesibile tuturor, dar că unele sunt cu plată (prin folosirea a trei tarife diferențiate pe categorii de utilizatori - studenți, particulari, întreprinderi). De exemplu, la o cercetare documentară se aplică coeficienții 1.6-1.76-2 asupra prețului interogării respective; în cazul întreprinderilor se adaugă o taxă de 400F ce corespunde pregătirii cercetării.

În acest spirit, tot mai multe biblioteci oferă servicii de intermediere contra cost.

Se fac, de asemenea, pași importanți în crearea cadrului legislativ adecvat, pentru înlăturarea vechilor sisteme rigide de gestiune financiar-contabilă.

* Din ianuarie 1994 Ministerul Învățământului Superior și Cercetării din Franța a început să testeze în institutele publice cu caracter științific, cultural și profesional sistemul NABUCO (Nouvelle approche budgétaire et comptable) care ține cont de noile incidente economice asupra serviciilor prestate într-o asemenea instituție bugetară.

În literatura de specialitate taxele pentru servicii au stârnit discuții aprinse.

- Bibliotecarii sugerează uneori că firmele din sectorul particular își urmăresc propriile interese financiare pe cheltuiala bibliotecilor, în loc să colaboreze cu acestea pentru promovarea serviciilor lor de informare.
- Colaborarea și împărțirea competențelor între cei implicați în procesul intermediării informațiilor nu este și nu trebuie să fie doar în sensul și cu scopul împărțirii profitului, ci mai ales pentru oferirea

unor servicii de calitate, pentru acoperirea nevoilor de informare ale utilizatorilor și, nu în ultimul rând, *acces adecvat la informații*.

- Reprezentanții tezei opuse susțin ideea perceperii unor taxe pentru anumite servicii care, de regulă, presupun cheltuieli mai mari pentru furnizarea informațiilor solicitate; în general se ține seama de: timpul de utilizare, viteza, comunicațiile necesare, accesul mai bun la informații, editarea unor materiale, apelarea la serviciile specialiștilor.
- O opțiune care câștigă teren constă în combinarea celor două funcții, urmărindu-se menținerea echilibrului gratuit/cu plată.

În actualul climat informațional bibliotecarii ar trebui să devină mai conștienți de tendințele viitoare.

- * Să devină mai flexibili decât în prezent, adăugând la serviciile tradiționale atitudini noi, specifice brokerilor. Tehnica permite această adaptare și oferă o șansă pentru redefinirea misiunii bibliotecii.

Un studiu recent ¹⁵⁾ schițează două scenarii de comportament pentru bibliotecii:

- a) ignorând noile posibilități și continuând să ofere servicii tradiționale, în scurt timp, utilizatorii vor migra spre alte surse de informare, în consecință comunitatea ar putea decide să aloce bibliotecii din ce în ce mai puține fonduri, pe măsura utilității sociale reduse.
- b) exploatând noile tehnologii informaționale biblioteca ar urma să devină un fel de "intermediar între indivizi și resursele electronice de informare", asigurându-și astfel un viitor solid în noul mediu tehnologic.

- * Să viziteze agențiile de intermediere particulare
- * Să asimileze experiența brokerilor și să considere că utilizatorul, dornic de răspunsuri la problemele cu care se confruntă, trebuie "servit" la un nivel cât mai înalt; crearea serviciilor de referințe permite realizarea efectivă și adecvată a funcției de broker a bibliotecii
- * Să capete în timp avantajul de care astăzi se bucură brokerii de informație: acela că pot selecta un segment de piață spre care să-și direcționeze oferta (de ex. oferirea unor "meniuri informaționale" trezește apetitul pentru anumite informații și stimulează cererea ajutându-i pe utilizatori să se decidă iar pe furnizori să cunoască nevoile efective ale acestora).

- * Inițiativa OCLC (On line Computer Library Center) de a aduce prin intermediul unui cablu local de televiziune catalogul bibliotecii publice în fața telespectatorilor care pot astfel selecta și solicita împrumutul cărților dorite printr-o apăsare de buton confirmă și alte posibilități de adaptare.

În felul acesta apare necesitatea ca biblioteca să-și schimbe orientarea, de la rolul de depozitară de colecții spre nevoile de informare ale utilizatorilor, de la rolul tradițional de focar de cultură la cel de verigă importantă în sistemul informațional.

- Mai mult decât simple ajustări și adăugiri e vorba de a schimba funcția bibliotecii, de a ajuta oamenii să primească răspunsuri la întrebări folosind o tehnologie înfloritoare .
- Problema nu depinde atât de tehnica folosită cât de modul în care se percep nevoile de informare și cum înțeleg bibliotecarii să întâmpine cerințele și motivațiile utilizatorilor prezenți și potențiali.

"Deoarece nu am ținut pasul cu această dezvoltare, spunea Mary Berger, și deoarece nu vom mai fi punctul central de informare, s-ar putea să simțim că pierdem controlul sau, în final, că pierdem siguranța unui loc confortabil în sistemul de distribuire a informațiilor. Dar vrem noi cu adevărat un asemenea confort? Ne-am putea direcționa energiile pentru a dezvolta sinergia componentelor sectorului informațional. Putem aduce împreună diferitele părți ale acestei lumi pentru a inventa servicii de informare diferite și mai bune care vor servi diferiți și mai mulți oameni".

Dar România ?

Este dificil, să nu spunem aproape imposibil, pentru cineva interesat de acest subiect să identifice cel puțin un articol românesc consacrat exclusiv brokerajului informațional.

Mai mult, foarte puține publicații străine pe această temă sunt de găsit în colecțiile marilor biblioteci din București sau din țară. Reviste care conțin articole importante pe problemele specifice ale brokerilor de informație (precum *Infomediary* din Olanda, *On-line Chronicle* din S.U.A.) nu au intrat în marile colecții.

Termenul de broker a început să fie folosit și menționat sporadic, mai ales în sens restrictiv, fiind asimilat cu cel folosit la bursă.

În țara noastră nu se poate vorbi, încă, de existența acestei activități și chiar dacă anumite firme oferă servicii ce au tangență cu brokerajul informațional, ele sunt puține și greu de identificat.

La scară națională se fac primii pași în domeniul informatizării și al unei economii fundamentate pe liberul schimb al informațiilor - premise ale unei activități reale de brokeraj informațional.

Mult timp, în societatea românească cererea reală de informații a lipsit (rezultat al unei politici defectuoase a statului și o carență a educației). Este nevoie de o nouă ideologie de utilizare a informației pe baza căreia să se formuleze o nouă cerere.

Dezvoltarea pieței informațiilor depinde de factori politici, economici, istorici, sociali și culturali. Tradițiile fiecărei administrații determină natura și gradul implicației sale în difuzarea informațiilor.

Ramura informării nu se poate dezvolta haotic, fără sarcini și scopuri formulate pertinent și legal, fără sprijin serios din partea statului. Toate programele guvernamentale din S.U.A., Japonia, statele vest-europene prevăd în mod expres finanțarea sistemelor informaționale.

Tranziția la economia de piață va duce inevitabil la apariția sectorului particular în informare. Dar încercările de a transfera direct experiența sistemelor occidentale nu vor fi, probabil, nici eficiente, nici adecvate nouă. Este necesară o atentă analiză a posibilităților și necesităților.

În acest context, rolul bibliotecilor românești în animarea pieței informațiilor este substanțial. Potențialul lor nu trebuie înlocuit exclusiv cu structurile bazate pe profit.

- * O problemă importantă este costul accesului la sursele de informare. Unele categorii de public nu au mijloace necesare pentru a-și asuma astfel de cheltuieli; studenții, persoanele în vârstă, șomerii trebuie să aibă dreptul la gratuitate.

În lipsa sau insuficiența subvențiilor, bibliotecile sunt nevoite să caute și să găsească noi metode și strategii de finanțare. "Comercializarea" serviciilor oferite este, probabil, o soluție pentru care vor opta în curând și unele biblioteci de la noi. Înființarea serviciilor de referință va lărgi mult aceste posibilități. Rolul de broker de informație nu va mai rămâne astfel doar la nivelul dezideratelor.

Pentru punerea în practică a acestor obiective mai sunt necesare :

- * Cadrul legislativ corespunzător care să permită o structură flexibilă și să abiliteze biblioteca în efectuarea operațiunilor financiar-contabile aferente

- * Elaborarea unor analize și adoptarea de strategii (cum să se dezvolte, diversifice, rafineze și racordeze necesităților și pretențiilor beneficiarilor: cine sunt utilizatorii, care este segmentul de piață căruia i se adresează; ce prețuri să se practice, în acord cu puterea de cumpărare a acestora).

O modalitate de implementare a modelelor occidentale de distribuție a informațiilor prin liber schimb, fără a renunța la ceea ce este valoros în bibliotecile românești, va conduce la:

- oferirea de noi tipuri de servicii ("pachete" de informații, servicii de referințe) alături de cele tradiționale
- organizarea rețelei de sisteme electronice de informare, dar și interacțiunea individuală cu utilizatorii
- investigarea bazelor de date în paralel cu oferirea unor sinteze tradiționale.

Epoca informațională este caracterizată nu numai de mutații profunde, de rapiditate și impact tehnologic, ci și de mari discrepante pe multiple planuri, în corelație unele cu altele. Ele se observă în coexistența vechilor structuri, tradiționale, cu cele moderne, a meseriilor vechi cu noile profesii sau cu cele abia în fașă, atât în spații geografice diferite cât și în interiorul aceleiași țări.

SURSE CONSULTATE

1. **BARRAL, Sabine.** Choix économiques dans une bibliothèque. L'expérience de Compiègne. In: Bulletin des Bibliothèques de France, 1994, vol.39, nr.3, p.34-37.
2. **BEJAN, Aluna.** O problemă a bibliografiei: modernizarea. In: Biblioteca. Revistă de bibliologie și știința informării, 1995, nr.9, p.273.
3. **BOSS, Richard.** The library as an information broker. In: College and Research Libraries, 1979, nr.2, p.136-140.
4. **BROWN, Royston.** The role of the public sector in the provision of library and information services. In: Bulletin of the American Society for Information Science, Febr.-March 1988, p.18-19.
5. **CHAPIGNAC, Pierre.** Les métiers de l'information et la société de l'immatériel. In: Documentaliste - Sciences de l'Information, 1995, vol.32, nr.6, p.283-288.
6. **DRAKE, Miriam A.** Management of information. In: College and Research Libraries, 1989, p.521-561.
7. **FREEMAN, James E.; KATZ, Ruth M.** Information marketing. In: Annual Review of Information Science and Technology, 1978, vol.13, p.37-59.
8. **GODDARD, Stephen B.** The information superhighway: Crisis & opportunity. In: Library Journal, July 1994, p.56.
9. **GUINCHAT, Claire; MENO, Michel.** Sciences et techniques de l'information et de la documentation. Introduction générale. Paris: UNESCO, 1990, p.517-521.
10. **HALLMARK, Julie.** Broker de informare. Trad. Hemina Anghelescu. In: Tendințe contemporane în biblioteconomie și știința informării. Lucrările conferinței. Cluj- Napoca, 23-26 mai 1996; Iași, 30 mai-2 iun. 1996. Iași: Shakti, 1996, p.53-59.
11. **KONN, Tania.** Business information developments. Central and Eastern Europe. In: Journal of Librarianship and Information Science, 1993, vol.25, nr.3, p.117-122.

12. **KÖREN, Johan.** Towards an appropriate image for the information professional: an international comparison. In: *Libri*, 1991, vol.41, nr.3, p.170-182.
13. **LUNIN, Lois F.** The answer is yes: Information brokers can succeed. In: *Bulletin of the American society for Information Science*, 1976, vol.2, nr.7, p.3.
14. **MARTIN, Lowell A.** The changes ahead. In: *Library Journal*, Nov. 1994, p.8-10.
15. **MATEI, Dan.** Planul șesenal. sau cum ar putea să arate biblioteca publică românească la anul 2000 d.H. In: *Probleme de infomare și documentare*, 1995, nr.2-3, p.79-88.
16. **MEYRIAT, Jean.** Les métiers des bibliothèques vus par les bibliothecaires et revus par un documentaliste. In: *Documentaliste - Sciences de l'information*, 1995, vol.32, nr.4-5, p.227-230.
17. **MOWSHOWITZ, Abbe.** On the market value of information commodities. In: *Journal of the American Society for Information Science*, 1992, vol.43, p.225-232.
18. **SMALLETZ, Karen.** Information brokering. In: *Bulletin of the American Society for Information Science*, April-May 1988, p.28.
19. **STILLER, Henri.** L'information documentaire par la prestation de service. In: *Documentaliste - Sciences de l'information*, 1994, vol.31, nr.1, p.39-42.
20. **STILLER, Henri.** La fonction documentaire des grandes entreprises francaises. In: *Documentaliste - Sciences de l'Information*, 1995, vol.32, nr.3, p.165-169.
21. **STOICA, Ion.** Universul informației. In: *Revista de pedagogie*, 1991, nr. 10, p. 49-50.
22. **SUTTER, Eric.** Les profils de compétence des professionnels de l'information et de la documentation. In: *Documentaliste - Sciences de l'Information*, 1994, vol.31, nr.3, p.168-172.
23. **SVENONIUS, Elaine; RUTHERFORD, Witthus.** Information science as a profession. In: *Annual Review of Information Science and Technology*, 1981, vol.16, p.291-316.

24. **TURNER, William; LE COADIC, Yves.** Le marché de l'information électronique en Grande Bretagne et en France. Rapports entre secteurs public et privé. In: Documentaliste- Sciences de l'information, 1991, vol. 28, nr. 2, p. 67- 71.
25. **VCERASNIJ, R.P.** Rynok informacii v rynočnoj ekonomike (Piața informării în economia de piață). Trad. Dorina Vasile. In: Informarea documentară în teorie și practică. Mapa documentară, 1994, nr.2, p. 40-44.
26. **WOLFF-TERROINE, Madeleine.** Courtier en information. Un métier d'avenir? In: Documentaliste - Sciences de l'Information, 1991, vol.28, nr.6, p.269-272.